

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди

Вісник
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди

«ФІЛОСОФІЯ»

Випуск 51

Харків
ХНПУ 2018

ББК 87.3

Редакційна колегія:

М.Д. Култаєва – д-р філософ. наук, проф., зав. кафедрою філософії, головний редактор; Україна;
Н.В. Радіонова – д-р філософ. наук, проф. заступник головного редактора; Україна;
С.В.Бережна – д-р філос. наук, проф.; Україна;
Бертелсен Дейл – д-р філософії, професор Блумбергського університету; США;
Гулда Мечислав – д-р соціологічних наук, професор Гданського університету; Польща;
І.Д. Денисенко – д-р філософ. наук, проф., Україна;
І.О. Радіонова – д-р філософ. наук, проф.; Україна;
О.О.Дольська – д-р філософ.наук, проф., Україна;
О.В. Садоха – д-р філософ. наук, проф.; Україна;
М.В.Триняк – д-р філос.наук, проф.; Україна;
О.М. Роговський – д-р філос., наук, проф.;Україна;
К. Штадлер – д-р філос. наук, професор Віденського Інституту права, Австрія.

Редакційна рада:

В.П.Андрущенко – д-р філос.наук,проф.,член-кореспондент НАПН України
М.І.Бойченко - д-р філос.наук,доцент;
Б.Б.Буяк - д-р філос.наук,проф.,
О.Є.Гомілко - д-р філос.наук,проф.,
Ю.Ю.Калиновський - д-р філос.наук,проф.,
С.Ф.Клепко - д-р філос.наук,доцент,
Н.С.Корабльова - д-р філос.наук,проф.,
С.А.Крилова - д-р філос.наук,проф.,
С.В.Куцупал - д-р філос.наук,проф.,
С.І.Максимов - д-р філос.наук,проф.,член-кореспондент НАПрН України
В.В.Лях - д-р філос.наук,проф.,
С.В.Пролесв - д-р філос.наук,проф.,
І.В.Степаненко - д-р філос.наук,проф.,
Н.В.Хамітов - д-р філос.наук,проф.

Постановою Президії ДАК України №1-05/4 від 26.05.2010 року збірник внесено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук. Спеціальність ДАК: філософські науки.

Електронну версію журналу включено до Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського. Збірник зареєстровано в міжнародних каталогах періодичних видань та базах даних: Ulrichsweb Global Serials Directory, OCLC WorldCat, Open Academic Journals Index (OAJI), Research Bible, BASE, Index Copernicus, має бібліометричний профіль в системі Google Scholar.

ISSN 2312-1947 (Print), ISSN 2313-1675 (Online)

Засновник:

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди.

Затверджено вченою радою

Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди

Протокол №7 від 25 жовтня 2018 року

Вісник ХНПУ ім. Г.С. Сковороди «Філософія» / Харк. нац. пед. ун-т

Ф 48 ім. Г.С. Сковороди. – Харків: ХНПУ, 2018. – Вип. 51. – 226 с.

Науковий вісник містить праці аспірантів, докторантів, кандидатів та докторів наук, які відображають широкий спектр філософських проблем у галузі методології і діалектики пізнання, філософської антропології і філософії культури, соціальної філософії виховання, психології творчості та духовності. Видання розраховане на аспірантів, викладачів та студентів, на всіх, хто цікавиться філософією.

©Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди, 2018

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ, ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ

<i>Мозговий Л.І., Бутко Ю.Л.</i> Концепт даоської антропомістики на перетині східної та західної філософії	3
<i>Бродецькая Ю.Ю.</i> Епоха тотальної глухоти: природа и последствия антикультурного проекта	12
<i>Окорокова В.В.</i> Постмодерна культура як світ симулякрів	23
<i>Grigorova N.V.</i> Philosophical dialogue and its linguistic representation: german and ukrainian traditions	34
<i>Мухіна І.Г.</i> Цивілізаційні наслідки «культурної революції» у поглядах російських теоретиків першої половини ХХ століття	39
<i>Литвинюк Л.В.</i> Біографія як капсула часу: нотатки з Х конференції філософів слов'янських країн	50
<i>Кобзева І.О.</i> Людина на шляху до краси з позицій філософії	71
<i>Кобзева Ю.Ю.</i> Терапевтична функція філософської есеїтики	81

РОЗДІЛ II. ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

<i>Тищенко Т.І.</i> Евристичний потенціал педагогічних метафор	91
<i>Бурлука О.В.</i> Самоосвіта особистості як спосіб формування стратегії життя	100
<i>Парфьонова О.І.</i> Концепт доброчесності у шкільній освіті через призму нового освітнього законодавства	112
<i>Дроботенко М.О.</i> Філософ як громадський (публічний) інтелектуал	126
<i>Мищенко В.И.</i> Созидательность, как стратегия выживания и концепция образования	139
<i>Якимчук О.</i> Соціокультурні та економіко-політичні передумови створення державної національної програми «Освіта» («Україна ХХІ століття»)	164
<i>Шостя С.П.</i> Використання інформаційно-комунікаційних технологій при формуванні творчого мислення учнів	177
<i>Сімакова Н.М.</i> Особливості фахової підготовки майбутніх суб'єктів процесу законотворення в галузі освіти	190
<i>Малишева А.А.</i> Педагогічна спадщина В.О. Сухомлинського у сучасних соціокультурних контекстах	202

РОЗДІЛ III. СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ

<i>Шаповал Н.В.</i> Симуляція і симулякр в теорії Ж. Дельоза	211
--	-----

УДК 37.012.1

ORCID 0000-0002-8053-5595

ФІЛОСОФ ЯК ГРОМАДСЬКИЙ (ПУБЛІЧНИЙ) ІНТЕЛЕКТУАЛ

М.О. Дроботенко, кандидат філософських наук, докторант кафедри філософії ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Здійснення своєї культурної та освітньо-виховної місії людиною, яка іменує себе філософом, не можлива без широкої громадської участі як взаємодії поза формальними навчальними програмами університетської структури, тобто без реалізації ролі публічного інтелектуала. Звичайно, визначення університетського викладача як публічного інтелектуала, може бути сприйняте як просування корпоративного інтересу, адже є небезпека думати про «інтелектуальну» діяльність в основному як своєрідний PR, наприклад, для власної установи, дисципліни чи дослідницької групи. Це цілком легітимне завдання у навчальних закладах, проте має інструментальний характер, яке не слід плутати з інтелектуальним завданням окремих осіб та установ. По-друге, існують сильні тенденції плутати інтелектуальну роль з експертною роллю. Але інтелектуальне завдання, у першу чергу, орієнтоване на культурну та світоглядну сфери суспільства. слід наголосити, що сьогодні рольова реальність публічного філософа змінилася. Якщо раніше він виконував роль інтелектуального інтелігента, соціального та політичного експерта, то нині йдеться про діалогічного громадського інтелектуала (the dialogical public intellectual). Вони більше не є владою та суддями національного характеру, ідентичності та майбутнього, але культурними посередниками, функції яких полягають не тільки у виконанні чи презентації обраних ідей, об'єктів, а також наративу, а також залучення та перекладу інших голосів у різних контекстах в ході поточних переговорів про те, що має культурне та суспільне значення.

Ключові слова: філософія, публічний інтелектуал, діалогічного громадського інтелектуала, освітньо-виховна місія

Здійснення своєї культурної та освітньо-виховної місії людиною, яка іменує себе філософом, не можлива без широкої громадської участі як взаємодії поза формальними навчальними програмами університетської структури, тобто без реалізації ролі публічного інтелектуала. Звичайно, академічні професори-філософи також взаємодіють із суспільством через навчання своїх студентів та аспірантів, таким чином впливаючи на більш широкі соціальні та політичні сфери. Але адресатом публічних інтелектуалів є більш широка аудиторія, так само розширені й контексти діяльності.

Хоча сам термін «публічний інтелектуал» введений в обіг відносно нещодавно, історія філософії засвідчує, що публічна суспільна діяльність та активна громадська позиція були невід'ємною частиною життя та діяльності чи не кожного філософа.

Термін «публічний інтелектуал» та його варіанти можна простежити принаймні ще в роботах середини ХХ століття Міллса та Дьюї, обидва з яких наголошували на необхідності зміни академічних текстів на доступну та зручну публічну інформацію. Поняття публічного інтелектуала пізніше було популяризовано Якобі, коли він поскаржився на зниження інтелектуальної праці, доступною для освіченої аудиторії. Хоча аналіз Якобі зосереджувався насамперед на інтелігенції, яка працює поза академічним середовищем, він також критикував викладачів університетів за вироблення теоретичної та емпіричної роботи, яка була «переважно технічною, нечитабельною і, окрім фахівців, непрочитаною» [11, с. 147]. З цього періоду обговорення публічного інтелекту як унікального покликання стало все більш помітним у академії та в широкому суспільстві.

Термін Якобі «публічний інтелектуал» можна розглядати як семантично зайвий, або як зусилля посилення одного змісту, що містяться в ньому. Таке посилення можна також сприймати як ознаку тривоги, невпевненості в реальній соціальній ролі інтелектуалів, або як вимогу, щоб інтелектуальне життя відображало і утілювало демократичні якості доступності, або прагматичні якості ефективності.

Числення наукова література рясніє авторськими визначеннями терміну, одне з можливих операціональних пояснень може бути сформульоване наступним чином: публічний інтелектуал – людина, інтелектуальне виробництво якої визначається не академічною спільнотою. Публічний інтелектуал артикулює (говорить) назовні спільноти, щоб поділитися своєю роботою з більш широкою аудиторією. Незважаючи на те, що інтелектуальна діяльність часто перебуває у сфері професійної підготовки та досвіду, багато учених проводять громадську роботу у межах інших теоретичних, дисциплінарних та методологічних сфер. З іншого боку, публічний інтелектуал, у своєму конституюванні пов'язаний з цінностями, інтересами та контекстами функціонування певної дисципліни та наукової спільноти, є виразником певної епістемної культури, тому іманентно виражає

притаманні їм інтереси; у такий спосіб відіграючи роль конструктора та організатора цієї спільноти чи навчальної/наукової дисципліни. Таким чином, характер публічної інтелектуальної праці є принципово демократичним, завжди анімований діалогічними зіткненнями між університетом та зовнішніми спільнотами. Зокрема, Габермас, розкриваючи сучасну роль метафічного аспекту ідеї університету у аргументації освітньо-політичних і взагалі політичних рішень, пише: «Якщо не йдеться про внутрішньо-політичні суперечки між частинами самої корпорації, університет не є місцем демонстрації політичної волі. Але він, на мою думку, є надзвичайно придатним місцем для роз'яснення політичних питань, якщо і оскільки така дискусія принципово ґрунтується на тих самих правилах раціональності, в рамках яких рухається наукова рефлексія. Посилання на цей структурний зв'язок дозволяє також пояснити, що студенти екстенсивно застосовують свої громадянські права, демонструючи свою волю також і за межами університету. Щоправда, тоді і навпаки, зрозуміло, що від громадян університету у їх ролі як громадян держави очікується прозорий зв'язок між демонстраціями і попередньою аргументацією» [9, с. 152].

Як уже констатовалося, розміщення «публічний» у смисловому центрі поняття «публічний інтелектуал» видається дещо тавтологічним, оскільки усі форми інтелектуального виробництва незмінно продукуються та споживаються фактичною чи гіпотетичною «публікою». Проте, навіть у світлі такого операціонального звуження визначення, яке вимагає зв'язку з неакадемічними спільнотами, слід розглянути шляхи відображення усіх академічних робіт та інформування інтересів організацій, спеціальних груп інтересів та силових блоків, які існують поза університетом. Існує декілька публічних просторів, які виникають, трансформуються та перекриваються у просторі та часі. З цієї позиції численні спільноти філософів освіти, представлені у багатьох країнах, можуть розглядатися як одна з багатьох громадських/публічних організацій, з якою філософи освіти пов'язані. У цьому конкретному просторі дослідники освіти займаються формами інтелекту-

ального виробництва щодо визначених теоретичних, емпіричних, практичних питань окремих дисциплін, освітніх стратегій тощо. Як правило, наукові журнали, книги, конференції та доповіді про освітню політику та освітні стратегії є основними формами та засобами, де ця інформація розповсюджується та споживається. Таким чином, такі організації та об'єднання, є інституалізованим академічним виміром публічної сфери, яка на підставі наведеного вище визначення не задовольняє умови публічної інтелектуальної праці. Для Габермаса публічна сфера представляла собою простір, у якому прості громадяни могли б розподіляти інформацію, обговорювати ідеї та формулювати думки.

Термін «інтелектуал» використовується з великою кількістю різних значень, часто несумісних один з одним: позначає тих, хто має університетську освіту; вчені, професіонали у певній галузі, які виходять за межі своєї вузької спеціальності; в умовах ліберальної демократії будь-який громадянин, незалежно від освіти, який впливає впливати на соціальний порядок денний та визначення певної проблеми в добре функціонуючій дорадчій демократії, наприклад, у місцевій громаді.

Інституційний контекст інтелектуала – це той чи інший тип публічного форуму, наприклад, журнал, який читає широка публіка, газета, відкрита для публічного обговорення, телеканал, широкий форум в університеті, асоціація в громадянському суспільстві, відкритий форум у школі, музеї або дискусійному веб-сайті в Інтернеті. Мета полягає у тому, щоб впливати на визначення культурних та політичних питань, а також прагнути до отримання нових питань у громадській програмі. Можна також сказати, що метою є посилення раціональності у культурному відтворенні та сприяння дискусіям щодо соціальних та культурних реалій, спрямовані на підтримку або вдосконаленням культурних традицій та освічених демократичних дискурсів на всіх рівнях від мікро до макро.

Авторитет публічних інтелектуалів процвітає у дуже конкретних умовах. По-перше, у суспільствах, в яких значний розподіл інтелектуального

життя населення, в яких культурний та інтелектуальний капітал зосереджений у нечисленних елітах. По-друге, в ієрархічному навчальному процесі («ієрархічний» мається на увазі розходження не тільки між закладами освіти, а й між статусом дисциплін). Вони можуть існувати незалежно від академічних зустрічей через незалежні ресурси, отримані від родини або успішної експлуатації засобів масової інформації. Вони виникають, як правило, коли верхівка академічної надбудови є більш аморфною, з обмеженою спеціалізацією, особливо коли соціальні науки погано професіоналізовані. Саме у таких специфічних контекстах зростає авторитет публічних інтелектуалів, таких як Ж.П. Сартр, Б. Рассел. Перша половина ХХ століття у країнах Європи була ідеальним середовищем для епохи філософа як публічного інтелігента. Питання статусу та культурної ролі публічних філософів є частиною дискусії щодо статусу освітніх інституцій та їхньої ролі у суспільстві та культурі. Берт і Шипман справедливо вказують на те, що значна кількість сучасних, високо-професійних інтелігентів мають впливову академічну кар'єру – наприклад, Д. Батлер, Н. Хомський, П. Кругман, Е. Саїд, А. Гідденс та ін. [3]. З іншого боку, ми знаходимо досить часто припущення про те, що роль інтелектуала знижується, особливо у порівнянні з попередніми моральними авторитетами, такими як Золя, Солженіцин, Сартр та ін. Аргументація таких висновків відсилає до аналізу соціальних умов виробництва знання. Стверджується, що надзвичайно збільшена спеціалізація знань призвела до обмеженого простору інтелектуальної взаємодії; а діяльність навчальних закладів, зокрема університетів, тісно пов'язана з економікою та політикою, що обмежує реалізацію інтелектуалами своєї освітньо-виховної та світоглядної місії, позаяк їхня участь у співпраці з громадськістю стає інструментальною. Домінуючий дискурс, який передбачає занепад публічного інтелектуала, стверджує інституціоналізацію їхньої праці: висловлювання від імені інших, кодифікація інтелектуальних результатів перетворила їх із мудреців, філософів на тривіальних медіа-виконавців, експертів та ідеологів. Так,

прогнозувалася «смерть» інтелектуала, який більше не міг претендувати на універсальні висловлювання від імені інших, у зв'язку зі значними соціальними зрушеннями що відбулися за останні десятиліття. По-перше, з утратою філософією свого інтелектуального домінування. Останнє частково зумовлено зростанням, під час другої половини ХХ ст., різних філософських напрямків, на кшталт, постмодернізму та неопрагматизму, які ставлять під сумнів попередні філософські ідеї та вчення. У той же час соціальні науки перетворилися на значущу силу завдяки професіоналізації, ускладнюючи для філософів здійснення експертизи без знання відповідної термінології. Соціальні науки почали висувати свої домагання на єдину достовірну соціальну експертизу, на відміну від загальних поверхових коментарів «фахівців широкого профілю». По-друге, зі зростанням доступу до освітніх ресурсів значної частини населення, стиранням відмінностей між інтелектуальною елітою та пересічним людом. З вищою освітою приходить також і зростання скептичної налаштованості щодо усіляких авторитетів, зростання визнання помилковості знань та існування альтернативних точок зору. По-третє, зростання нових соціальних медіа у ХХІ ст. інтенсифікували процес демократизації громадського інтелектуального втручання, а самі засоби масової інформації стали менш шанобливими у виборі тем для своїх оглядів та достовірності поданої авторами інформації. Дедалі більше людей можуть самостійно здійснювати публічну діяльність. При цьому можливе формування загрози часткового розмивання відмінностей між публічними інтелектуалами і громадськістю; кожна особа з вищою освітою вважає себе експертом і знавцем у тому чи іншому питанні соціального чи політичного життя. Проте, частина авторів виступають проти парадигми інтелектуального занепаду та визнають це обманом, але в той же час визнають структурні зміни суспільства та різні функції інтелектуалів [3, 5]. У цілому, як засвідчує короткий науковий огляд, протягом останніх декількох десятиліть роль, функції та майбутнє публічного інтелектуала визначалися як суперечливі. У зв'язку з цим виникає необхідність осмислення освітнього філософа та

викладача/професора філософії як публічних інтелектуалів як ідеально-типової конструкції.

Будь-яка соціальна позиція (або соціальний статус) не вичерпується окремою роллю, а передбачає рольовий набір, масив рольових реальностей. Як правило, ролі інституційно розташовані, складаються та регулюються різними наборами цінностей, норм, очікувань і санкцій. Позиції та рольові набори в організаціях, будь то промислові фірми, лікарні та університети, призначені, перш за все, для досягнення ефективного та надійного «виробництва» товарів або послуг: автомобілі, ліки, наукові знання, засоби розваг. Науковці та викладачі університетів функціонують у п'яти різних ролях, що відбуваються на різних арені та сприяють різним видам публічної взаємодії: з іншими вченими; як вчителі з учнями; як інтелігенти з громадянами, популяризація спеціалізованих знань та використання таких знань у публічному дискурсі; як експерти; як представники певних освітніх інституцій.

Звичайно визначення університетського викладача як публічного інтелектуала, може бути сприйняте як просування корпоративного інтересу, адже є небезпека думати про «інтелектуальну» діяльність в основному як своєрідний PR, наприклад, для власної установи, дисципліни чи дослідницької групи. Це цілком легітимне завдання у навчальних закладах, проте має інструментальний характер, яке не слід плутати з інтелектуальним завданням окремих осіб та установ. По-друге, існують сильні тенденції плутати інтелектуальну роль з експертною роллю. Але інтелектуальне завдання, у першу чергу, орієнтоване на культурну та світоглядну сфери суспільства.

Як публічний інтелектуал, професор університету діє в ролі розповсюджувача («популяризатора») наукових знань у різних культурних контекстах та як спонукальний чинник у демократичних публічних дискурсах. У сучасних реаліях представники університетської спільноти, залишаючись громадянами держави і носіями національної культури,

одночасно стають представниками усього людства. Вони мають безпосередній вплив на створення нової форми структурування міжлюдських взаємовідносин на засадах комунікативної раціональності, якісний рівень якої обумовлюється мірою участі у цьому процесі, реально існуючих університетів, об'єднаних спільною ідеєю [15, с. 47].

Ураховуючи центральну увагу освітніх питань у суспільстві, а також притаманну доступність освітніх досліджень у порівнянні з іншими науковими сферами, філософи освіти мають унікальну можливість поділитися своїми результатами з непрофесійною аудиторією. Зробивши емпіричні дослідження більш публічними, освітні дослідники не тільки сприяють більш освіченому громадянству, але також підвищують вплив освітніх досліджень на політичне обговорення, демократичний діалог та конкретні соціальні зміни. Проте, слід наголосити, що сьогодні рольова реальність публічного філософа змінилася. Якщо раніше він виконував роль інтелектуального інтелігента, соціального та політичного експерта, то нині йдеться про діалогічного громадського інтелектуала (the dialogical public intellectual) [4]. Вони більше не є владою та суддями національного характеру, ідентичності та майбутнього, але культурними посередниками, функції яких полягають не тільки у виконанні чи презентації обраних ідей, об'єктів, а також наративу, а також залучення та перекладу інших голосів у різних контекстах в ході поточних переговорів про те, що має культурне та суспільне значення.

Філософ як публічна фігура завжди говорить на загальнозначущі теми, бо філософування – в будь-якому випадку виступ на загальнозначущі, актуальні «тут-і-тепер» теми. Звичайно, можна говорити про наявність специфічної мови, специфічних проблем і необхідності професійної підготовки у виробництві філософського дискурсу, але все це не скасовує загальнозначуще вимірювання філософської проблематики. В іншому випадку, культивується філософія як ще одну професію, а це унеможливорює універсалізацію тем, сюжетів, проблем філософського дискурсу. При цьому

проблематизується реалізація філософом себе у філософському дискурсі. З одного боку, є кваліфікаційні філософські роботи, та галузеві дослідження, а, з іншого боку, є філософські роботи, де демонструється позиція саме щодо загальнозначущих для широкого інтелектуального середовища питань. Філософ зазвичай виявляє себе на публіці серед «своїх», але кругом «своїх» філософські презентації не обмежуються, бо адресат висловлювання, як правило, слабо конкретизований. Звичайно, існує професійний філософський дискурс, але він не є самоціллю, точніше не може бути, якщо передбачати соціальну інтенцію цього дискурсу. У зв'язку з останнім актуалізується аналіз стратегій публічного визнання філософів.

Перша з них пов'язана з інституалізацією практик популярної філософії та формуванням відкритих філософських співтовариств. Друга – деконструкції (ре-проблематизація) буденної свідомості. Як правило, вона здійснюється під час презентації філософа перед нефілософською аудиторією щодо соціально значущого питання. Висловлене філософське судження не береться до уваги як діагноз експерта (з істиною не сперечаються, її або відкривають, або приймають), радше воно пробуджує коментарі, спростування, викликає подив, захоплення, роздратування – саме цим породжується і цікавість і підтверджується його цінність. Як визначає М. Фуко позицію і роль публічного інтелектуала: «Інтелектуал довгий час брав слово - і право на це за ним визнавалося - як той, хто розпоряджається істиною ...», а зараз інтелектуал (тобто філософ) «не тільки не працює у сфері справедливого-і-істинного-для-всіх», а й виступає «руйнівником очевидностей і універсальностей» [7, с. 126-128].

Освітній філософ як критик освітньої реальності та культурний критик. Однією з найбільш упізнаваних та популярних форм публічної інтелектуальної праці є культурна критика, у ході якої дослідник вивчає наукові знання, щоб обговорити поточні події, суперечливі теми або загальний стан суспільства. Як правило, культурний критик використовує такі засоби як газети, блоги, радіо та телебачення для участі у публічних

дискурсах. Учені можуть надавати емпіричну інформацію для дискусій, пов'язаних з освітою та навчанням. Діючи водночас як агент освітніх інституцій він здійснює рефлексію щодо фундаментальних припущень з якими працює. У цій якості критик культури діє як громадський педагог. Філософи як публічні інтелектуали постають у якості зберігачів ідей та наративів у сучасних галузях культури, отримують привілей аудиторії та визнають, що пересічні люди беруть участь у суспільній культурі з різних причин, у тому числі через критику, розуміння та розваги. Визнання того факту, що філософ як публічний інтелектуал не володіє усім можливим обсягом знання, досвідом, акцентує його роль як «перекладача» смислів. У цій якості він здійснює свою культурну просвітницьку місію, адже його діяльність реалізується на перетині розмежувань у суспільній культурі. Філософ поглинає ідеї та культурні артефакти та створює наративи, які залучають аудиторію та громаду до процесу переосмислення минулого як способу надання нового розуміння сучасним проблемам.

Стенлі Ріл заявив, що публічний інтелектуал – «той, хто легко їде в світ ідей, має досить великі політичні та соціальні концепції і здатний передати важливість та складність цих ідей доступною мовою» [14] Як громадські інтелігенти, філософи повинні розумітися як виробники орнаментальних зображень та предметів. Вони будуть визнані для створення навчальних місць, де обговорюються ідеї, піднімаються питання та передбачаються можливості. Як стверджував Саїд, громадським інтелектом є «той, чие місце полягає в тому, щоб піднімати незручні питання, протистояти ортодоксальному і догмам, бути тим, котрий не може легко бути кооптованими урядами чи корпораціями» [13, с. 11]

Публічний освітній філософ може працювати як куратор у своїх зусиллях, спрямованих на збереження конкретних ідей, інтерпретацій та наративів суспільної культури.

Освітні філософи, будучи публічними інтелектуалами, як і раніше є впливовими громадськими діячами, і їхні можливості спрямовані на

розширення можливостей та реформування суспільства через існуючу систему, ніж на заохочення та підтримку альтернатив існуючим соціально-культурним реаліям. Вони указують на соціальні, культурні, освітні зміни та їх перспективи, ризики та небезпеки. Вони є цінною частиною суспільного ландшафту, забезпечуючи легітимізацію (або іноді деміфікацію) пануючого порядку. Гіпотетичне суспільство освіти вимагає від освітнього філософа здійснювати авторитетну самокритику інтелектуальної традиції.

Освітній філософ як розробник політики Для багатьох дослідників освіти найбільш інтуїтивним є шлях до ширшої неакадемічної аудиторії, виконуючи роль розробника політики. Хоча всі форми досліджень мають потенціал для інформування про політику, адже наукові висновки часто привласнюються численними посередниками (наприклад, адміністраторами, політиками, журналістами), які поширюють ідеї між академічною та політичною галузями. Діяльність освітнього філософа як розробника політики передбачає здійснення консультування щодо освітніх стратегій, проведення оцінок програм, експертне свідчення перед законодавчими органами чи робота з політичними дослідницькими організаціями. Завдяки цій роботі філософи освіти зможуть пов'язати відповідні знання з критичними проблемами державної освітньої політики. Генрі Жіро стверджує, що громадські інтелігенти повинні послідовно та рішуче робити випадок, що вища освіта необхідна для здорової демократії: «Необхідно, щоб публічні інтелігенти захищали всередині та за межами університету вищу освіту як демократичну публічну сферу, пов'язує академічну роботу з громадським життям та просуває поняття педагогіки, що надає студентам способи індивідуального та соціального агентства, що дозволяє їм бути як зацікавленими громадянами, так і активними учасниками боротьби за глобальну демократію» [8, с. 63-78].

Філософ освіти як практик. У цій ролі освітні дослідники можуть розгорнути наукові знання, щоб змінити їх у конкретних освітніх контекстах. На відміну від вищезгаданих форм публічної інтелектуальної праці, яка може

бути виконана з фізичної чи інтелектуальної віддаленості, прикладна робота зазвичай вимагає взаємодії з реальними проблемами на місцях. Таким чином, хоча часто не так професійно прибуткові або престижні, як культурна критика та формування політики, прикладна робота багато у чому є найбільш органічною формою публічної інтелектуальної праці. Незважаючи на свої широкі межі, не всі форми практичної роботи або прикладні дослідження кваліфікуються як публічна інтелектуальна праця. Публічний характер прикладної роботи залежить від мети проекту, а також від відносин між дослідником та спільнотами, з якими вона взаємодіє.

Список використаних джерел

1. "Friendship as a way of life." *The Essential Works of Foucault 1954-1984, Volume One - Ethics: Subjectivity and Truth*. Ed. Paul Rabinow. Trans. Robert Hurley. New York: The New Press, 1997. 135-140.
2. *Academics as Public Intellectuals*, Edited by Sven Eliaeson and Ragnvald Kalleberg This book first published 2008 by Cambridge Scholars Publishing
3. Baert P., & Shipman A. *Transforming the intellectual* // F. Dominguez Rubio & P. Baert (Eds.), *The politics of knowledge*. - London: Routledge. 2012. - P. 179–204.
4. Baert Patrick *The Philosopher as Public Intellectual* // *Public Intellectuals in the Global Arena; Professors or Pundits*, Ed. M. Desch, University of Notre Dame Press, 2016. - P. 163-181.
5. Bourdieu P. 1988. *Homo academicus*. Cambridge, UK: Polity Press.
6. Dallyn S., Marinetto M., Cederström C. *The Academic as Public Intellectual: Examining Public Engagement in the Professionalised Academy*// *Sociology*. - Volume 49. - issue 6. - P. 1031-1046
7. Foucault M *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings, 1972–1977*. Ed. and trans. Gordon C. Harlow: Prentice Hall, 1980
8. Giroux H. A. *Higher Education under Siege: Implications for Public Intellectuals* // *Thought & Action*. – 2006. – P. 63-78
9. Habermas J. *Universität in der Demokratie - Demokratisierung der Universität* // *Kleine politischen Schriften/ Frankfurt am. Main 1981*. S. 148-149
10. Hill M. L. *Beyond 'talking out of school': educational researchers as public intellectuals* // *International Journal of Research & Method in Education*. - 2012. – Volume 35. – issue 2/ - P. 153-169.
11. Jacoby, R. *The last intellectuals: American culture in the age of academy*. London: Basic Books, 2000.
12. Posner RA (2003) *Public Intellectuals: A Study of Decline*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
13. Said, E. *Representations of the intellectual*. – New York: Pantheon Books, 1994.
14. Spizzirri, J. *Public intellectuals: Who needs them?* (2003). Retrieved March 15, 2005, from <http://www.uiaa.org/chicago/uicalumni/ctxt0203a.htm>
15. *Суспільне покликання філософії освіти у сучасних соціокультурних контекстах : монографія / кол. авторів ; редкол.: М. Д. Култаєва (голова), Н.В. Радіонова (заступник голови) ; Мін-во освіти і науки України, Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. – Х. К.: Вид-во ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2014. – с.388.*

ФИЛОСОФ КАК ОБЩЕСТВЕННЫЙ (ПУБЛИЧНЫЙ) ИНТЕЛЛЕКТУАЛ

Дроботенко М.А.

Осуществление культурной и образовательно-воспитательной миссии человеком, который называет себя философом, невозможна без широкого общественного участия как взаимодействия вне формальных учебных программ университетской структуры, то есть без реализации роли публичного интеллектуала. Конечно, определение университетского преподавателя как публичного интеллектуала, может быть воспринято как продвижение корпоративного интереса, ведь есть опасность думать о «интеллектуальной» деятельности в основном как о своеобразном PR, например, для собственной учреждения, дисциплины или исследовательской группы. Эта вполне легитимная задача в учебных заведениях однако же имеет инструментальный характер, её не следует путать с интеллектуальным заданием отдельных лиц и учреждений. Во-вторых, существуют тенденции путать интеллектуальную роль с экспертной ролью. Но интеллектуальная задача, в первую очередь, ориентирована на культурную и мировоззренческую сферы общества. Следует отметить, что сегодня ролевая реальность публичного философа изменилась. Если раньше он выполнял роль интеллектуального интеллигента, социального и политического эксперта, то сейчас речь идет о диалогическом общественном интеллектуале (the dialogical public intellectual). Они больше не являются властью и судьями национального характера, идентичности и будущего, но культурными посредниками, функции которых заключаются не только в исполнении или презентации избранных идей, объектов, а также нарратива, а также привлечение и перевода других голосов в разных контекстах в ходе текущих переговоров о том, что имеет культурное и общественное значение.

Ключевые слова: философия, публичный интеллектуал, диалогический общественный интеллектуал, образовательно-воспитательная миссия.

THE PHILOSOPHER AS A PUBLIC INTELLECTUAL

Drobotenko M.

Implementation of the cultural and educational mission by a person who considers himself a philosopher is not possible without public participation as an interaction outside the formal curricula of the university structure, that is, without performing the role of a public intellectual. Of course, the definition of a university teacher as a public intellectual can be treated as a promotion of corporate interest, because there is a risk of thinking about "intellectual" activity as a kind of PR, for example, for the institution, discipline or the research group. This is a legitimate task in educational institutions with an instrumental character that should not be confused with the intellectual tasks of individuals and institutions. Secondly, there are strong tendencies to confuse an intellectual role with an expert role. But the intellectual task, first of all, is focused on the cultural and ideological spheres of society. It should be emphasized that today the role reality of a public philosopher has changed. Previously, he was an intelligent intellectual, a social and political expert, but now he is a dialogical public intellectual. They are no longer authorities and judges of national character, identity and future but cultural intermediaries, whose function in addition to implementation or presentation of certain ideas, objects, and narratives is also to involve and translate other philosophical positions in different contexts during current negotiations about the issues that have cultural and social significance.

Keywords: philosophy, public intellectual, the cultural and educational mission, the dialogical public intellectual.